

*Ilinniarnertuunngorniarfinni
kalaallisut allattariarsorluni
soraarummeerneq 2014*

GU
HHX
HTX

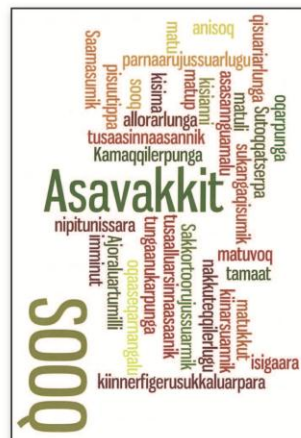

Kalaallisut A

Ilitsoqqussaralugu

Ataasinngorneq 12. maaji 2014

Nal. 09.00 - 15.00

2014-imi upernaakkut
Ilinniarnertuunngorniarfimmi soraarummeerneq

Imarisai

Siulequt.....	3
Misilitsissutit.....	4
Soraarummeerutit.....	5
Censorinut.....	5
Nuna tamakkerlugu angusat	5
Karakterit.....	5
Atuarfiit ataasiakkaat angusaat.....	6
Angusat ataatsimut isigialugit.....	6
Ukiut ingerlanerini angusat.....	6
Allatat agguataarneri.....	7
Censorit oqaatigiumasaat.....	7
Naggasiut.....	8
Ulluinnarni atuartitsinermut innersuussutigeqqusat.....	8

Siulequt

Maajip 12-ani Ilinniarnertuunngorniarfinni kalaallisut allattariarsorluni misilitsinnerni angusat matumuuna saqqummiunneqalerput.

Censorit censoriusimanagerat pillugu qutsavigerusuppakka; minnerunngitsumillu censoriunertik pillugu kissaateqarfigineqarnertik naapertorlugu nalunaarusiorsimasut qutsavigingaarpakka – taakkualu tunngavigalugit nalunaarusiaq manna saqqummiunneqarpoq.

Nuna tamakkerlugu ilitsoqqussaralugu kalaallisut oqaasillit 361-it allattariarsorlutik soraarummeerput.

Eva Møller Thomassen

Kalaallisut atuartitsinermi siunnersorti

Soraarummeerutit suliassartaat

Mappersakkami uani najoqqutatut atorneqartut imarisamikkut assigiinngillat, ilaat takorluugaapput, ilaat piviusunik tunngaveqarput ilaallu oqaluttuatoqaallutik.

Qulequttat ilaat **ataaseq** allaaserissavat.

1. Qulequtaa: **Aalaterneqarneq.**

Najoqqutami inuttatut pingaarneq qallikkut ilorlikkullu pissusilersornera aallaavigalugu ilisaritiguk.

Unneqqarissumik attaveqatigiittarneq eqqarsaatersuutigiuk.

2. Qulequtaa: **Oqaatsit.**

Oqaatsit pillugit ajornartorsiutit najoqqutani sammineqarput. Najoqqutat arlaat nammineq toqqakkat misissoruk, najoqqutallu aappaanut naleqqiullugu.

3. Qulequtaa: **Nuannaarnerup pinngornera.**

Oqaluttuatoqqat atuuffii imarisaallu assigiinngitsuusarput, ilaatigut maleruagassat unioqqutinneqarnerisa kinguneri ajortut ersersinniarneqartarlutik.

Najoqqutaaq misissoruk oqaaseqatigiillu uku uniffigalugit isumaliutersuutigikkit "Inuinukua kiserliornermik misigisimasartut nuannaarnerup imaa paasisimannginnamikku nalliuttorsiornerlu ajoramik."

Soraarummeerutit

Ukioq manna soraarummeerutit ataatsimut qulequtaqanngitsut genretigut assigiinngisitaartuuneri iluarisimaarneqarput – oqaatsit, atuakkialerineq tusagassiuutilernerlu pineqaramik, naak oqaluttuatoqaq tiguaavallaarsimanngikkaluartoq.

Suliakkiissutinik ersarinnerusumik oqaasertaliornissaq ujartorneqarpoq. Taaguutillu akuerisat atornerarnerunissaat kissaatigineqarluni.

Censorinut

Karakteriliineq allaaserisamik ataatsimut isiginnilluni karakteriliineruvoq.

Genrenik ilisimaarinninneq, tigussaasunit qullaassineq, oqaatsitigut namminiussuseqarsinnaanermik takutitsineq, allaaserisamik aqqissuussineq, sammiviliineq sammisamillu passussineq naleqartinneqassapput.

Nuna tamakkerlugu angusat

Nuna tamakkerlugu kalaallisut ilitsoqqussaralugu atuartitsinermi 361-it soraarummeerput. Angusaq agguaqatigiissillugu tassaalluni **5,2**.

Ukiup siuliani angusaq 4,7-uvoq. Taamaalilluni ukioq manna angusat ataatsimut isigalugit qaffariaateqarsimapput

Karakterit

Karakterit nuna tamakkerlugu imaapput:

Karakterit	Amerlassusaat
12	12
10	52
7	101
4	91
2	77
0	27
-3	1

Karakterer annerpaaq 12 ilinniarnertuunngorniartunit 361-usunit aqqaneq-marlunnit anguneqarsimavoq. Karakterilu 7, ilinniarnertuunngornianit 101-nit angusarineqarsimalluni. 28-it angusinnitsoorput – ilinniarnertuunngortut 8%-ii! Tamanna annertunginarsinnaavoq.

Atuarfiit ataasiakkaat angusaat

Aasiaat	Sisimiut	Nuuk	Qaqortoq	HHX
5,3	4,5	5,9	4,8	4,9

Angusat ataatsimut isigalugit

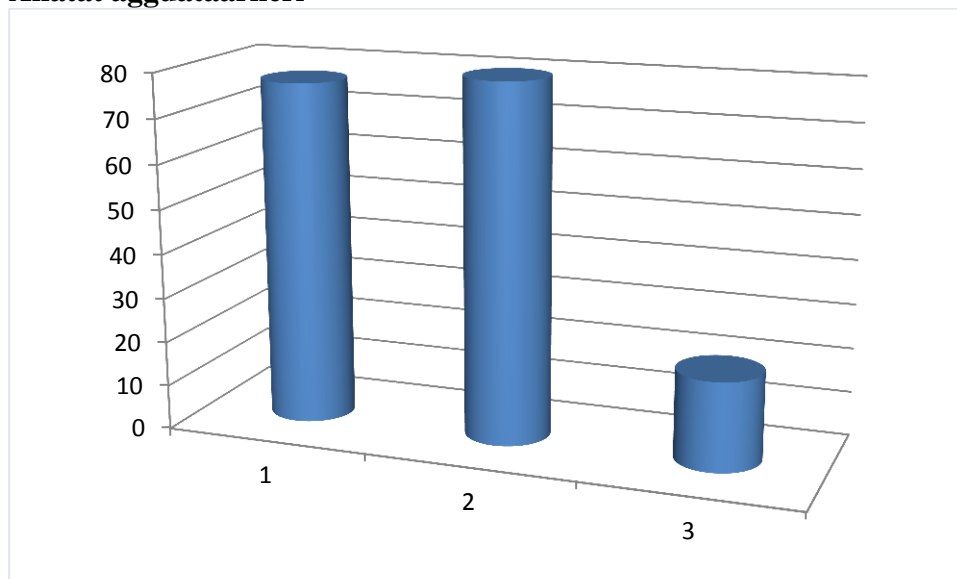
Ataatsimut isigalugu angusat naammaginakannersutut oqaatigineqarsinnaapput, atuarfikkaartumik isiginiassagaanni appasinnerpaaq tassaalluni 4,5. Allattariarsornerup siuariartulaarsimanera qujanartorujussuavoq, sulili allattariarsornikkut angusat pitsaanoqqunaqaat!

Ukiut ingerlanerini angusat

2011	2012	2013	2014
5,0	5,8	4,7	5,2

Angusat agguaqatigiissinnerini qaffakkiartuleraluarsinnarluni ukioq kingulleq appariarsinnarluni ukioq manna qaffariarpoq.

Allatat agguataarneri

1: Aalaterneqarneq 2: Oqaatsit 3: Nuannaarnerup pinngornera

Toqqagassani pingasuusuni siullit marluk toqqarneqarluarput, kingullerlu oqaluttuatoqaq toqqarneqarpiarnani. Naatsukullaliap toqqarneqarneranut nutarfasissuunera patsisaalluarsinnaavoq. Tusagassiuutip taallallu toqqarneqarluarnera patsiseqarsinnaavoq sammisaat tamanut attuisuugami, najoqqutallu illuatungeriinneri takujuminarlutik. Oqaluttuatoqqap toqqarneqarpianginnera assigiinnigitsunik patsiseqarsinnaavoq: imaassinnaavoq oqaluttuatoqqanut passussinissamut sakkussaalatsisoqarsimasoq, imaassinnaavoq qangarpaluttuummat nakerineqarpallaarsimangitsoq imaassinnaasorluunniit toqqagassani kingullerpaammat utersigineqarpiarsimangitsoq.

Censorit oqaatigiumasaat

Censoriusut ilai nalilersuinerminni eqqaavaat allaaserinnissinnaassutsip pitsaanusariaqarnera. Namminiussuseqartumik allassinnaassuseq saqqummiisinnaassuserlu killeqarpallaarpoq. Oqaatsinik paasinartumik atuisinnaapput, allangorartitsisumilli allassinnaanerusariaqarput. Sumiorpaluutit eqqumaffiginerorqqusanut ilaapput, inatsit 1973-meersoq malillugu kitaata qeqqamiutut allattussaaneq malitsinniarneqarnerusariaqarpoq. Aammalu oqaluutit annerit ilaatigut atorineqangitsoortarput, kittoraatillu pisortatigoortumik atorunnaareersut atorineqarpallaarneqartut eqqaasanut ilaapput. Genrenik ilisimaarinnineq annertunerusariaqarpoq. Misissueqqissaarnermi sakkussat suunersut eqqaasinnaasutut isikkoqaraluartut atornissaat iluamik sungiusimaneqangilaq, atorfissannut atorineqangitsoortarput taaginnarneqartutut ittarlutik. Itisiliisinnaaneq tunngavilersuilluarsinnaanerlu maqaasineqarput. Allaaserisanik

illuatungiliisinnaaneq amigaataasutut isigineqarpoq, najoqqutanik apeqquusiisnaaneq illuatungiliisinnaanerlu nukittorsartariaqarlutittaaq.

Naggasiut

Ukioq manna kalaallisut ilitsoqqussaralugu allattariarsorluni soraarummeernermi agguaqatigiissillugu angusaq tassaavoq 5,2, siornamut 4,7-usumut naleqqiullugu qaffariarsimavoq. Soraarummeertunit 361-usunit 28-it angusinngitsoorput 12-llu karakterimik anginerpaamik 12-mik karaktereqarput!

Soraarummeerutit ataatsimut isigalugit assigiinnngissitaarnermikkut iluarineqaraluarlutik oqaasertaliamikkut ersarinneroqquneqarput.

Ulluinnarni atuartitsinermit innersuussutit

- Sukuiaanermi malittarisassanut pituttorpallaannginnissaq.
- **Atuakkialerigaanni** sunniiniutinik tulluartumik isiginiagaqarnerunissaq.
- **Naleqqiussinermi:** Atuakkiaateqarnerup oqaluttuassartaanik ilisimasaqassutsimik takutitsineq, tassuunalu misissueqqissaarinikkut atassusiisnaaneq.
- Aallartilluarneq: Sammisag ilisaritinneqassaaq killilerneqarlunilu, atuartussaq aallaqqaaterpiaanit soqutiginnilersinneqassalluni.
- Naggasiineq: allaaserisag pissusissamisoortumik naggaserneqassaaq, aallaqqaasiut qissimeqqeqqunarpoq allaaserisap imminut ataqatigiissuunera qulakkeerumallugu. Naggasiutitsialaap allaarisap pingaarnersai eqikkaannarneq ajorpai. Aammalu atuartussamut saaffiginnissutit (*"illimmita qanoq isumaqarpit?"*) ammvallaamillu inerniliinerit (*"pitsaasuunersoq ajortuunersorluunniit oqaatigiuminaappoq"*) ingalassimaniartariaqarput.
- Sammiviliineq: Allaaserinninneq aqqissuussaavoq, isiginiakkat ataatsimut isiginninnermi inerniliinermilu inissaqartussaallutik. Taamaammatt najoqqutamik atuarluarnissaq aqqissuussilluarnissarlu piffissaqarfigeqqunarput, oqaaseqatigiiliat ataasiakkaat immikkoortullu tamarmik imminnut ataqatigiissuutinnissaat angoqqunarlu. Taamaammallu allannerup ingerlanerani tunngavissat marluit uaniitiinnaveqarput uku: *"Sumut ingerlanarpunga"* aamma *"Qanoq iliguma atuartussara kaliinnavissinnaavara"?*
- Oqaasiliornerliorerit attaveqatigiinnermut akornusersuisarput, taamaammatt sanngiiffigisartakkat eqqummariffigisariaqarput, tunniussilersinnanilu kukkunerisortariaqarluni.

- Takissusiliineq: Erseqqissumik ”mannertukuumik” allattoqassaaq. Tunngaviusumik quppernerit pingasut ataallugit allattoqaqqunangilaq, pitsaaneruvorli quppernerit pingasut sisamalluunniit ”saattukuumik manngersumik” aqqissuussaalluartumik allatat – pisariaqanngilaq quppernerit tallimat arfinilluunniit utikajaaraluni patsiseqanngitsumillu itisuuliorniarsarinq.
- Taaguutit naqqanit pigiliutsivinnissaat ukiumi siullermi sungiusarluaqqunarput.